

Προτάσεις Πολιτικής για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και την Έρευνα

Τα ελληνικά ιδρύματα πρέπει να γίνουν ανταγωνιστικά στο διεθνοποιημένο περιβάλλον. Να προσελκύουν με άλλα λόγια φοιτητές από όλο τον κόσμο. Τα κεφάλαια που διοχετεύονται στα αγγλόφωνα ΑΕΙ ως κόστος φοίτησης είναι δυσθεώρητα, και αναμένεται να διπλασιαστούν έως το 2050. Για να μπορούν τα ελληνικά ΑΕΙ να απορροφήσουν ένα μικρό κομμάτι αυτής της διογκούμενης ζήτησης πρέπει να αναπτύξουν αγγλόφωνα προγράμματα, να αναβαθμίσουν τα ψηφιακά εργαλεία εκπαίδευσης και διοίκησης (e-learning πλατφόρμες), να αποβάλλουν τις παθογόνες νοοτροπίες του κομματισμού και της βίας, να προχωρήσουν σε ερευνητικές συμπράξεις με καινοτόμες εταιρείες, να επεκτείνουν τη διασύνδεσή τους με τεχνολογικά πάρκα και τη στήριξη νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Θα πρέπει συνταγματικά να επιτραπεί η ίδρυση μη κρατικών ΑΕΙ και να διασυνδεθεί η χρηματοδότησή των κρατικών ΑΕΙ με την επίτευξη μεσοπρόθεσμων ποσοτικών στόχων, εκπαιδευτικών, ερευνητικών, κοινωφελών. Τέλος, τα ιδρύματα χρειάζονται ουσιαστική απαγκίστρωση από την εποπτεία του κράτους, ώστε να μπορούν να διαχειρίζονται ανεξάρτητα τους διαθέσιμους πόρους, την εσωτερική τους λειτουργία καθώς και τα κριτήρια επιλογής και των αριθμό των φοιτητών που υποδέχονται.

Προτάσεις πολιτικής

Ζητήματα στοχοθεσίας

- Κατοχύρωση συνταγματικά ενός πλαισίου που θα διασφαλίζει την σταθερότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έρευνας, την τακτική αξιολόγηση και την ακομμάτιστη διοικητική τους αυτοτέλεια.

Γενικό πλαίσιο

- Δυνατότητα ίδρυσης μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων, που προϋποθέτει αναθεώρηση του Άρθρου 16 του Συντάγματος.
- Οραματισμός της διεθνοποίησης ως μέρος μιας παγκόσμιας δέσμευσης για βιώσιμες συνεργασίες, συμπεριλαμβανομένου προώθησης προγραμμάτων, όπως Erasmus.
- Σύνδεση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την αγορά εργασίας. Όσον αφορά τα κρατικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, το Υπουργείο Παιδείας θα αξιολογεί με αντικειμενικούς δείκτες την απορρόφηση των αποφοίτων τους και θα αποφασίζει την συγχώνευσή ή κατάργηση τμημάτων σχολών και τη δημιουργία νέων.

Ζητήματα Χρηματοδότησης

- Αύξηση κρατικής δαπάνης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σταδιακά σε βάθος 4ετίας περίπου στο διπλάσιο του ευρωπαϊκού μέσου όρου, με διαφάνεια και με στόχο τη συντήρηση και αναβάθμιση των υποδομών.
- Δημιουργία φορέα, που θα ενσωματώσει τους υπάρχοντες και θα διαχειρίζεται σε σημαντικό βαθμό την δημόσια χρηματοδότηση της έρευνας.
- Πλήρης αυτονομία των ιδρυμάτων στη διαχείριση της κρατικής χρηματοδότησης (και άρα και του καθορισμού των έμμισθων θέσεων των υπαλλήλων του)
- Συνάρτηση μέρους της κρατικής χρηματοδότησης με την επίτευξη βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων στόχων των Ιδρυμάτων (= ανταποδοτική χρηματοδότηση), και επιβράβευση του προσωπικού, των διαδικασιών και των υποδομών που περισσότερο συνεισέφεραν σε αυτό
- Προσέλκυση εξωτερικής χρηματοδότησης για ερευνητικούς σκοπούς, δημόσιας και ιδιωτικής, και παροχή κρατικών κινήτρων προς αυτή την κατεύθυνση.
- Υποστήριξη των Ιδρυμάτων με εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης όπως δωρεές. Αξιοποίηση της περιουσίας τους σε μορφή ΣΔΙΤ. Συγχρηματοδότηση ορισμένων αναγκών και από την τοπική κοινωνία που καρπώνεται τα οφέλη της λειτουργίας ΑΕΙ στην περιοχή τους

Ζητήματα διοίκησης

- Τα πανεπιστήμια να θέτουν μεσοπρόθεσμους (π.χ. πενταετείς) και μακροπρόθεσμους (π.χ. δεκαετείς και άνω) στρατηγικούς στόχους σχετικά με την ποιότητα και το εύρος της παρεχόμενης εκπαίδευσης, την ποσότητα και ποιότητα των ερευνητικών αποτελεσμάτων.
- Υιοθέτηση μοντέλων εσωτερικής διακυβέρνησης και αποτελεσματικής λήψης αποφάσεων, και διαχείρισης κονδυλίων, μέσω χρήσης προηγμένων και εξειδικευμένων για το σκοπό αυτό ψηφιακών εργαλείων, με στόχο τη μείωση της γραφειοκρατίας και αύξηση της διαφάνειας. Οι δράσεις αυτές μπορούν να αναπτυχθούν σε συνεργασία είτε με τον ιδιωτικό τομέα είτε με το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης.
- Αντιπροσωπευτικά Συμβούλια Διοίκησης (ΑΣΔ, 15μελή) τα οποία θα αποτελούνται από επτά (7) μέλη ΔΕΠ του Ιδρύματος, πέντε (5) εκπροσώπους της ακαδημαϊκής κοινότητας Ιδρυμάτων του εξωτερικού, και τρεις (3) υποψήφιους διδάκτορες ή μεταδιδακτορικούς ερευνητές. Τα μέλη των ΑΣΔ θα εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία μεταξύ των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας του ιδρύματος (διδασκτικό και ερευνητικό προσωπικό). Ενθαρρύνεται η θέσπιση ανοιχτής γραμμής επικοινωνίας με την τοπική ή περιφερειακή διοίκηση ώστε να προωθούνται οι συνεργασίες. Τα ΑΣΔ θέτουν τους στρατηγικούς στόχους, επί των οποίων δίνεται η κρατική χρηματοδότηση στο ίδρυμα. Οι πρυτάνεις και αντιπρυτάνεις θα ορίζονται και θα αξιολογούνται από τα ΑΣΔ με κριτήρια την ακαδημαϊκή τους πορεία αλλά και την διοικητική τους ικανότητα.

- Τακτική επανεκτίμηση στόχων, σκοπών και μέσων διεθνοποίησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ώστε να αντιμετωπίζονται πάγια ζητήματα, όπως οι ανισορροπίες στην ερευνητική ικανότητα και οι ανταλλαγές κινητικότητας.
- Ευθυγράμμιση πρακτικών του εκάστοτε πανεπιστημίου με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ)

Προσωπικό ιδρυμάτων, ζητήματα κινητροδότησης και εξέλιξης

- Δυνατότητα δημιουργίας μη μόνιμων θέσεων ερευνητικού ή διδακτικού προσωπικού με προοπτικές ανέλιξης
- Βελτίωση της διαδικασίας εκλογής μελών ΔΕΠ, εξασφαλίζοντας την αξιοκρατία, τη διαφάνεια, την ευελιξία και την ταχύτητα. Το μητρώο εξωτερικών εκλεκτόρων (και από πανεπιστήμια του εξωτερικού) θα καταρτίζεται από ανεξάρτητη αρχή και όχι από τα ίδια τα τμήματα. Οι εξωτερικοί εκλέκτορες θα προτείνουν τρεις κορυφαίους /-ες υποψηφίους. Οι εκλέκτορες της ίδιας της σχολής θα κάνουν την τελική επιλογή μεταξύ αυτών των υποψηφίων. Το υπουργείο θα εξετάζει πιθανές ενστάσεις και θα ολοκληρώνει τις προσλήψεις εντός αυστηρά καθορισμένων χρονικών ορίων (μήνα για τις ενστάσεις, έτους για την πρόσληψη).
- Διαχωρισμός εξελίξεων από τους διορισμούς. Οι διορισμοί θα είναι ανοιχτοί σε όλους με πολλαπλά ασυμβίβαστα (π.χ. για μέλη της ίδιας οικογένειας και στο εκλεκτορικό σώμα). Οι εξελίξεις θα γίνονται με κλειστή διαδικασία και σαφώς καθορισμένα κριτήρια από το Πανεπιστήμιο και το Τμήμα.
- Αδυναμία εξέλιξης μέλους ΔΕΠ σε 3 διαδοχικές αξιολογικές/εκλογικές διαδικασίες ή μετά από παραμονή του για πάνω από 10 χρόνια στην ίδια θέση, θα οδηγεί σε συνολική αξιολόγηση της προσφοράς του στο Ίδρυμα από το ΑΣΔ, και καθορισμό το εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις παραμονής του σε αυτό.
- Διασύνδεση εξέλιξης προσωπικού στη βάση των (προκαθορισμένων) στόχων του ιδρύματος [ερευνητικών, διδακτικών, κοινοφελών και στρατηγικών] και της αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας επίτευξής τους
- Πρόσθετα κριτήρια αξιολόγησης μελών ΔΕΠ: τα ερευνητικά κονδύλια που έχει εξασφαλίσει κάποιος για το ίδρυμα, οι ώρες διδασκαλίας και οι αξιολογήσεις των σπουδαστών, οι δράσεις εξωστρέφειας κλπ.
- Πλήρη εργασιακά δικαιώματα για μεταδιδακτορικούς ερευνητές και διδακτορικούς υποτρόφους (π.χ. ασφάλιση, σταθερή μισθοδοσία και όχι σαν ελεύθεροι επαγγελματίες με μπλοκάκι, κτλ.)

Ζητήματα εσωτερικής λειτουργίας ιδρυμάτων

- Την φύλαξη των πανεπιστημιακών χώρων θα παρέχει ειδικό σώμα με μοναδικό ρόλο την περιφρούρηση των ιδρυμάτων και την παρέμβασή εντός των χώρων τους, όποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο. Οι πανεπιστημιακοί φύλακες θα λαμβάνουν ένα μέρος της εκπαίδευσής τους από το ίδρυμα, το οποίο και θα δίνει την τελική έγκριση για την πρόσληψή τους. Σε περίπτωση έκτακτου περιστατικού οι φύλακες θα καλούν την Αστυνομία να παρέμβει. Οι φύλακες θα είναι άοπλοι και θα φέρουν τα διακριτικά του εκάστοτε ιδρύματος. Η πρόσβαση στους πανεπιστημιακούς

χώρους θα είναι ελεύθερη ή όπου χρειάζεται ελεγχόμενη (π.χ. με ηλεκτρονική κάρτα) και περιορισμένη τις ώρες που δεν διεξάγονται μαθήματα ή εκδηλώσεις.

- Τα όργανα διοίκησης έχουν την ευθύνη και είναι υπόλογα σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας, της ελευθερίας έκφρασης και της ασφάλειας όλων των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας έναντι οποιασδήποτε παραβατικής συμπεριφοράς.
- Θεσμική διασφάλιση εκδίκασης καταγγελιών που αφορούν στην ελευθερία του λόγου σε όλα τα επίπεδα της ακαδημαϊκής ζωής με στόχο την ασφάλεια των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας με ταυτόχρονη τιμωρία όσων παρακωλύουν ή καλύπτουν τις καταγγελίες.
- Κατάρτιση ενιαίων φοιτητικών ψηφοδελτίων και θεμελίωση υποχρεωτικής ηλεκτρονικής ψηφοφορίας ανάδειξης των φοιτητικών εκπροσώπων.
- Καθορισμός κριτηρίων επάρκειας για τη συνέχιση της φοίτησης ή επανεγγραφής στα N+2 έτη φοίτησης. Ειδική επιτροπή του πανεπιστημιακού ιδρύματος θα μπορεί να εξετάζει αιτήματα παράτασης από φοιτητές που αντιμετωπίζουν ειδικές περιστάσεις.
- Καθορισμός γενικών, τυποποιημένων κριτηρίων για την αξιοποίηση των εμπορικών λειτουργιών των χώρων των πανεπιστημίων (π.χ. στους κλάδους της σίτισης, εκδόσεων, διαμονής φοιτητών).
- Επέκταση της ψηφιακής μορφή των συγγραμμάτων και των δυνατοτήτων των ψηφιακών βιβλιοθηκών/ e-learning πλατφορμών των ιδρυμάτων (π.χ. ενίσχυση δράσεων τύπου Kallipos και Kallipos+)
- Ενεργητικές συμπράξεις των ιδρυμάτων με φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, προκειμένου προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές να έχουν ως μέρος του προγράμματος σπουδών τους τη δυνατότητα για ολιγόμηνη πρακτική άσκηση (Internship) που θα τους εκθέτει στις πραγματικές απαιτήσεις και καθημερινότητα της αγοράς εργασίας.
- Θεμελίωση γραφείων ψυχολογικής/ψυχικής υποστήριξης για τους φοιτητές, καθηγητές και προσωπικό του πανεπιστημίου και δημιουργία ειδικής ομάδας για αντιμετώπιση περιστατικών έμφυλης βίας.

Ερευνητικά Ζητήματα και καινοτομία

- Στρατηγικές προσέλκυσης μη κρατικών επενδύσεων (π.χ. φοροαπαλλαγές για εταιρείες και οργανισμούς που επενδύουν σε ελληνικά πανεπιστήμια, διατήρηση μέρους του Intellectual Property της παραγόμενης από την συνεισφορά τους έρευνας, δυνατότητα άμεσης αφομοίωσης έμπειρων και εξειδικευμένων φοιτητών στο προσωπικό δυναμικό της εταιρείας)
- Διαμόρφωση στρατηγικού πλάνου με συγκεκριμένους στόχους του Ιδρύματος για έρευνα, καινοτομία και ενίσχυση πρωτοπορίας μέσω διεπιστημονικής προσέγγισης.

- Συμμετοχή πρυτανείας σε ομάδες εργασίας που προάγουν και μοιράζονται καλές πρακτικές σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο (working/expert groups organised by university associations)
- Αντικατοπτρισμός ΣΒΑ στα ερευνητικά έργα και τις συμπράξεις, τη μεταρρύθμιση των προγραμμάτων σπουδών, το διδακτικό υλικό και τις μεθόδους, καθώς και τις διεθνείς ανταλλαγές φοιτητών και τη διαπανεπιστημιακή συνεργασία.

Ζητήματα διασύνδεσης με άλλα στάδια της εκπαίδευσης

- Οι αλλαγές στο σύστημα εισαγωγής στην Γ/θμια Εκπαίδευση να γίνονται σταδιακά με προγραμματισμό και ενημέρωση χωρίς να αιφνιδιάζουν μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς. Προέχει μια αξιολόγηση του έργου ολόκληρου του εκπαιδευτικού μας συστήματος από μια ανεξάρτητη υπερκομματική επιστημονική αρχή, βάσει διεθνώς αναγνωρισμένων κριτηρίων. Η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων αυτής της αξιολόγησης πρέπει να γίνει σε βάθος χρόνου με ευρεία πολιτική δέσμευση.
- Τα βασικά πτυχία που θα προσφέρουν τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα είναι 3ετή (BSc) ή 4ετή (BEng) ή 6ετή (MD). Τα περισσότερα μαθήματα θα είναι υποχρεωτικά με βάση το πρόγραμμα σπουδών αλλά οι φοιτητές θα έχουν απόλυτη ευχέρεια να επιλέξουν μαθήματα επιλογής (ακόμη και από άλλες σχολές) που θα αντιστοιχούν τουλάχιστον στο 1/10 των υποχρεωτικών.
- Λειτουργία κέντρου δια βίου εκπαίδευσης σε κάθε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.